

ÉPÍTŐ KÖZÖSSÉGEKKEL

Az idén éppen húsz esztendeje, 1992. áprilisában kellett először átgondolnunk kollégámmal, Polyák Bertalannal a megyei feladatellátással kapcsolatos feladatainkat. Akkoriban hozott létre a megyei önkormányzat – ahogyan a közgyűlési előterjesztésben fogalmazott – kis létszámú szakmai szervezetet a megyei közösségi művelődési feladatok ellátására. Akkoriban, nem sokkal a rendszerváltás után, azt lehet mondani, szinte az alapoktól kellett fölépíteni a megyei szakmai módszertani munkát Bács-Kiskunban. Azóta természetesen sok minden történt a szakmában, többek között a megyei feladatellátásban is, de gondolkodásmódunkat, a szakmáról, feladatról vallott nézeteinket, alapvetően nem kellett megváltoztatnunk. Húsz év tapasztalata, gyakorlata összegződik ebben a rövid, vázlatos írásban.

Mindenekelőtt nem árt, ha néhány fogalmat tisztázunk, mert tapasztalatom szerint még mostanság is – sokan még a szakmában is – mást-mást gondolnak a kultúra fogalmáról, s ebből adódóan más-más tevékenység hangsúlyok valósulnak meg a gyakorlatban, hogy ez mennyire volt probléma, arról itt nem szólok, de nagyrészt emiatt jutott szakmánk oda, ahol most van.

Amikor kultúráról beszélek a több száz kultúrafogalom közül legszívesebben Allportét használom, mert praktikus, életközponitú, világosan és közérthetően rámutat arra, hogy a kultúra fogalmának tágabb értelmezése kiterjed a teljes emberi létezésre, annak minden mozzanatára és vonzatára, gazdaságostul, erkölcsöstül, politikástul, társadalmastul: egyszerű, közérthető és életszagú, magában rejti a köznapi kultúra és az aktív közösségi lét dimenzióját.

„A kultúra azoknak a találmányoknak a halmaza, amelyek a világ különböző részein (vagy a különféle népeiségek más és más alcsoportjaiban) jöttek létre, és amelyek célja, hogy hatékonyá és érthetővé tegyék az életet a halandó emberek számára,

akik mindenütt ugyanazokkal az életproblémákkal küzdenek: a születéssel, a növekedéssel, a halállal, az egészségük megőrzésével, a jólét értelmével, az élet értelmével. A megoldások az egyik nemzedékről a másikra szólnak.”

Azt gondolom, hogy az allporti kultúrafogalom bizonyos tekintetben magyarázatra szorul: konkrétan, mit jelent az állítás, hogy a kultúra „találmányok halmaza”. Nyilvánvalóan a találmányok halmaza kifejezés a szó hétköznapi értelmében túl konkrét, nem arról van szó, hogy feltalálók tevékenységét és annak eredményét értsük rajta, hanem mindazon értékek sokaságát, amelyet az emberi nem létezése során létrehozott, felhalmozott, és ki-ki ezen értékek halmazából a maga szűkebb környezetében létezéséhez, életminőségének javításához, szinten tartásához „használ”. Ilyen értelemben nemcsak a kenyér a balta és a gépkocsi érték, hanem pl. a bizalom, a szomszédság, az emberi méltóság vagy felelősség intézménye is. S ha netán az olvasók közül valaki szakmai evidenciák sulykolásával vádolna, oktatói tapasztalataink azt mutatják, nem lehet elégszer elmondani, nem csak materiális és megszámlálható értékeink vannak. Egyre gyorsuló ütemben, szinte naponta tapasztalhatjuk, a dolgok átveszik a hatalmat fölöttünk, s ahogy Konrad Lorenz, Nobel-díjas etológus fogalmaz, embervoltunk vésszesen hanyatlík.

Gelencsér Katalin idézi Poszler Györgyöt, aki szerint az emberiség rossz struktúrában él:

„a rossz struktúra nem felfokozza, de elviselhetetlenné teszi a világot. Nem lendíti, de bénítja a védekezés anyagi, szellemi erőit. A legrosszabb csapda. Saját karbantartásával, mások sakkban tartásával foglalkozik. Ez köt le gazdaságot és pszichés potenciált. Megkockáztatom: rossz struktúrában nem csak a válságtünetek halmozódása lesz tragikussá, ám a materiális lehetőségek halmozódása is ront. Nem csök-

kenti, növeli a veszélyt. Pedig ha elszabadul a pokol, lakhatatlan lesz a Bolygó.

Edgar Morin szerint :

„Ma kétféle barbárság kísért: az egyik a történelmi idők mélyéről jön, háborút, mészárlást, deportálásokat és fanatizmust hoz. A másik, a technikai-ipari civilizációból származó hideg, névtelen, figyelmen kívül hagyja az egyes embert, annak testét, érzéseit, lelkét. Azért azt gondolom, hogy a következő történelmi korszak igazi konfliktusa az új és a régi barbárság erőit állítja majd egymással szembe.”

A kérdés: mit tehet a magyar közösségi művelődés az elmúlt évek rossz vagy anakronisztikus gyakorlatainak megváltoztatására, vannak-e érdemi válaszaink a fenti kihívásokra? Mi lehet a területi szakmai feladatot ellátó intézmények feladata ebben a munkában? Mi a mára már halaszthatatlanná vált paradigmaváltás tartalma? Vannak-e, lesznek-e jó gyakorlataink?

Nem véletlenül használom a közösségi művelődés fogalmát, így külön írva. Ha csak tehetem, így használom, mert a népművelés, közművelődés szavak annyi nemtelen és értelmetlen vitában mártóztak meg, hogy szegények „akaratuktól függetlenül” bepizskolódtak. A közösségben való pallérozódás, képességek, tudások, jártasságok, ügyességek megszerzésének gyakorlata sem mai találmány:

Az ember képes a világ dolgaival rendelkezni, az egyetemes törvények ismeretében képes arra, hogy okosan, rendeltetésének megfelelően tudja szabályozni saját és mások cselekedeteit. Az egész életen át tartó művelés útján kell elsajátítani mindenkivel azt, hogy miként lehet a világot úgy berendezni és formálni, hogy mindenki megtalálja boldogulását.

Az emberi lét és a világ megismerése egész életre szóló feladat.

Az ember hat évenként más-más problémákat, feladatokat hozó életszakaszba kerül. Ezért mindenkit: gyermeket és felnőttet – bármilyen társadalmi rétegbe tartoznak is – mindenre, amire az adott helyzetben szükség van, életük végéig tanítani, művelni kell.

Minden életszakaszban azt kell megtanítani, ami az ember eszességének, uralkodásra való képességének, és tökéletesedésre való alkalmasságának, különleges adottságainak érvényesülését elősegíti.

A tanítás módja akkor helyes, ha az értelemnek mindig új gyönyörűséget okoz.

A felnőttek tanulásának ideális ösztönzője, formája a társas lét.

Ha az ember megismeri a világot és benne magát, akkor e szilárd ismeretrendszer birtokában felismert rendeltetésének megfelelően fog cselekedni élete minden adott helyzetében – írja Comenius.

A társadalmi reform gondolatának szintén van történelmi dimenziója. Ha csak a reformkorig me-

gyünk vissza hazánk történetében, amikor is a reform szó talán a leggyakrabban használt kifejezések közé tartozott a közbeszédben, láthatjuk, hogy az embereknek természetes igénye, történelmi korszakokként kényszere, hogy időszakonként megpróbálja újraformálni környezetét. Könnyű belátni, hogy minden újraformálási kísérlet csak akkor lehet igazán eredményes, ha a társadalom alapjáig ér, eléri a hétköznapi valóságok talajszintjét. A reform fogalmát manapság divatos keverni a modernizációval, a két fogalom értelmezése között azonban lényeges különbség van: a modernizációban mint társadalmi folyamatban nem az a baj, hogy valamit létre akar hozni, hanem legtöbbször az új megteremtését a régi lerombolásával akarja elősegíteni. Sok esetben a modernség, a reformok kiindulópontja éppen valaminek a lerombolását jelenti, holott maga a szó: reform, valami réginek az újraformálását, hogy ne mondjam: továbbépítését jelenti. Vázlatos gondolatfejtésünk résztanulságai a következők:

A közösségi művelődés a kultúra fogalmából indul ki, praktikusán a kulturális értékek elsajátításának folyamatát jelenti, létproblémákra válaszol.

A művelődés tanulási folyamat, melynek – különösen a felnőttkorúak esetében – ideális ösztönzője, formája a társas lét.

A reform a társadalom (gazdaság, kultúra) megújítását jelenti, soha nem hagyhatja figyelmen kívül az emberi szempontját, ezért kiemelt figyelmet fordít az emberre, mint erőforrásra, aki a változások hasznát húzza, és terheit viseli.

A korszerű közösségi művelődés éppen ezért lokális aktivitásra épít, soha nem tévesztheti szeme elől az embert mint személyiséget, és mint társas lényt, a közösség tagját.

A közösségi művelődésnek különös figyelmet kell fordítania a ún. köznapi kultúrára, amely a mindennapi lét bizonytalanságainak meg- és feloldását jelenti, segít eligazodni a világ dolgaiban, csökkenti az indoktrináció veszélyét.

A társas lét nem jelenthet passzivitást, a közösségi művelődési program aktív közösségi program: A részvételi demokrácia azt igényli, hogy a gondok megoldásait nem parancsokkal, hanem megegyezéssel, meggyőzéssel, közös erőfeszítéssel kell megtalálni. Mindez jelzi a tennivalók sokaságát egy olyan társadalmi közgondolkodás jelenében, ahol inkább várnak az emberek, mint tesznek, inkább bírálják, mint kezdeményeznek, inkább a lelátón szeretnek szurkolni, mint személyesen részt venni élményeket, sikereket és kudarcokat szerezni az én teljességét igénylő közös cselekvésben. (B. Gelencsér Katalin)

A fentiekből következik, hogy a területi szakmai feladatellátás nézőpontunk szerint a legtágabb értelemben vett vidékfejlesztés, amely építő közösségekre alapoz. Ennek pedig az emberi erőforrás oldalát segíti, bátorítja, fejleszti. Jó néhány évvel ezelőtt, ha jól emlékszem Csatári Bálint hívta fel a figyelmet arra, hogy Magyarországon a vidékfejlesztés jobbára közművesítést jelent, miközben folyamatosan tudásalapú társadalomról beszélünk. Úgy fogalmazott, hogy a pályázati támogatások tartalmát, intenzitását és nagyságát tekintve nem tudásalapú, hanem út- és csatornaalapú társadalmat építünk. Természetesen ostoba szűklátókörűség volna a közművek fontosságát megkérdőjelezni, mint ahogyan azt is, hogy az emberi erőforrások elhanyagolása, figyelmen kívül hagyása nem megfelelő felhasználása milyen elképesztő károkat okozhat a társadalomban.

A megyei közösségi művelődési munkának, meglátásunk szerint, nem rendezvény centrikusnak, közösségfejlesztői szemléletűnek kell lennie. Ezt azért tartjuk fontosnak hangsúlyozni, mert bár az elmúlt években ebben a tekintetben történt előrelépés, de sok helyütt még mindig a rendezvények szervezése alapján ítélnék meg bennünket népművelőket, ebből adódóan sokak tudatában az eszköz válik céllá. A közösségfejlesztői szemlélet konkrétan azt jelenti, hogy tevékenységünknek részvételen és partnerségen kell alapulnia: figyelembe kell venni, aktivizálni kell a helyi – elsősorban emberi – erőforrásokat, segíteni, bátorítani helyi kezdeményezéseket, aktivitásokat, ahol nincs, kezdeményezni ezeket. Partnereinket világosan és egyértelműen azonosítani kell: ezek lehetnek helyi önkormányzatok, közösségi-művelődési intézmények, szervezetek, közösségi-művelődési céllal működő civilszervezetek, magánszemélyek (önkéntesek, amatőr alkotók, véleményformálók, közösségek vezetői, aktivisták stb.) fontos szempontnak tartjuk az értékközpontúságot, a minőség tiszteletét és megbecsülését, valamint a folyamatos tanulás szerepének állandó szem előtt tartását.

A továbbiakban arról ejtenék néhány szót, melyek azok az értékek, amelyeket a megyei feladatellátás föl tud mutatni, hogyan lehetne továbblépnünk, milyen esélyek és veszélyek segíthetik vagy gátolhat-

ják munkánkat. Ehhez természetesen a legkézenfekvőbb megoldást választva saját intézményi gyakorlatunkból említek példákat.

A Bács-Kiskun Megyei Közművelődési Intézet mint feladatellátó szervezet fennállása óta viszonylag jó körülmények között működött. A viszonylagosság azt jelenti, hogy a többi megyei feladatellátóhoz képest stabil személyi állománnyal, folyamatosan fejlesztett intézményi és stabil tevékenységi struktúrával rendelkezett. Ehhez a mindenkori fenntartó – szigorú takarékosági szempontok figyelembe vételével – szűkös, de a fenntarthatóságot alapszinten biztosító költségvetési támogatást biztosított.

A szűkös költségvetési támogatás, illetve az innováció, a talpon maradás folyamatos belső igénye arra ösztökölte az intézmény vezetését és dolgozóit, hogy minden lehetőséget megragadjanak, ami az intézmény költségvetési önállóságát segíti, tehát az éves mintegy 20 milliós költségvetési támogatás mellett, amint erre lehetőség adódott, főként pályázati forrásokból évente több tízmilliós támogatáshoz jutott. Alapvetően nem is a konkrét támogatási összeg volt fontos az intézmény életében, hanem az a tudás, amely a Európai Unió pályázatok megírásához és lebonyolításához kellett, alakult és rögzült az intézmény dolgozóiban. Mára már három fős olyan menedzsmenttel rendelkezünk, akik mögött esetenként több sikeres pályázati program megírása illetve lebonyolítása szerepel, ezen túl jó néhány megyei település sikeres pályázatában működtek közre tanácsadóként, pályázatiíróként, vagy projektmenedzserként, asszisztensként.

Az intézményi akkreditációt az elsők között szereztük meg, élen jártunk a minőségbiztosítás bevezetésében, a dolgozók ilyen irányú képzésében. Az intézmény szakalkalmazottai kivétel nélkül mindannyian készítettek vagy közreműködtek programakkreditáció tervezésében, szervezésében, s minden benyújtott programtervünket elfogadták. Szakalkalmazottaink mindannyian elkötelezettek a minőségbiztosítás iránt, ennek következménye a képzésszervezésben elért „Minősített Közművelődési Intézmény Cím”. Emellett az auditorok szerint minőségbiztosításban megjelölt másik három szakterületen is elértük a címhez szükséges pontszámot. Rendszeresen gondot fordítunk a dolgozók belső képzésére, nyelveket beszélő, korszerű ismeretekkel rendelkező, szakmaspecifikus tudással rendelkező kollégáink vannak. Ezeket a tudásokat, képességeket, jártasságokat folyamatosan használjuk a gyakorlatban: szaktanácsadás, adatbázisok, honlapok létrehozása, kezelése, határon túli kulturális kapcsolatok, kulturális turizmus, felnőttképzések, továbbképzések, egészségkultúra, egészségfejlesztés, prevenció, helyi tudástár, helyi (települési) értéktárak, megyei értékek bemutatása, szellemi és tárgyi értékeink, termékeink népszerűsítése, nemzetközi bemutatók, vásárok szervezése, lebonyolítása.

Intézetünknek 1999-es működése óta komoly kapcsolati hálót sikerült felépítenie önkormányzatokkal, civilszervezetekkel, vállalkozókkal, amatőr és hivatásos alkotókkal, minőségi terméket előállítókkal, határon belül és azon túl. Önkormányzatok, civilszervezetek rendszeresen használják szolgáltatásainkat, megyén belül és azon túl is. A már elért eredményeken és címeken túl is különösen büszkék vagyunk a 2012-ben elnyert Artera-díjra, amelyet egy határon túli, székelyudvarhelyi civilszervezettől kaptunk „a hagyományos népművészeti értékek megőrzéséért és továbbadásáért”.

Úgy hisszük és tudjuk, hogy azok a célcsoportok, akiket partnereinként jelöltünk, ismerik és elismerik munkánkat. Ennek bizonyítéka az intézmény honlapján megtalálható „Rólunk írták” fejezet tartalma.

Ismereteink szerint az elmúlt időszakban azok a megyei közművelődési intézmények, amelyek megfelelő személyi és tárgyi infrastruktúrával rendelkeztek, hasonlóan értékes munkát végeztek. A „Minősített Közművelődési Intézmény Cím” átadásakor díjazottként több megyei intézmény vezetőjével találkozhattunk, nyugodtan mondhatjuk, hogy azokat az intézményeket kivéve, ahol ez idáig méltatlanul alacsony szinten finanszírozták a megyei feladatellátást, minden megyei közművelődési feladatot ellátó szervezet magas színvonalon látta el törvényben meghatározott feladatait.

Ami intézetünk munkájában különlegesnek, az átlagostól eltérőnek nevezhető, az három terület, illetve program. Szakmai és egyéb képzésekben, pályázati kompetenciák megszerzésében, továbbadásában, mint említettem, igen eredményesen dolgoztunk. Felsőfokú szakképzésben 1995 óta minden ciklusban eredményesen működtetünk tanfolyamokat, az eredmények és visszajelzések szerint kiváló

hatékonysággal. Ez jórészt a kiváló oktatógárdának köszönhető. Külön kiemeljük az egészségfejlesztés, prevenció tárgy körében szervezett és lebonyolított több mint egy évtizedes tevékenységünket, amely úgy tudjuk, a többi intézményhez képest kurióznak minősül, különösen úgy, hogy ebben a tárgyban akkreditált képzésünk is van.

Szintén egyedinek és talán mintaértékűnek is tekinthető az a helyi tudástár, amely három településen végzett felmérés eredményeit és következtetéseit veszi számba a címben megnevezett tárgyban, és amelynek munkálatait Polyák Albert kollégánk koordinálta és írta meg egy kiadványban. Kérdőíves vizsgálattal kutattuk, mi az, amihez legjobban értenek az emberek a három településen. Így vizsgáltuk a munkavégzéshez, új ismeretekhez kapcsolódó tudásokat, jártasságokat, képességeket, ügyességeket, a mindennapi élethez, termékfeldolgozáshoz szükséges ismereteket, tudásokat, a sporthoz, hobbihoz szabadidős alkalmakhoz kapcsolódó ismereteket, a hagyományápoláshoz, népművészethez, népi kismesterségekhez kapcsolódó ismereteket, a közösségi szervezéssel, vezetéssel kapcsolatos tudásokat. Az összegzés arról szólt, hogy mihez értenek a településeken lakó emberek, mit gondolnak saját településükről, életkörülményeikről, milyen lehetőségei vannak a helyi tudások alkalmazásának, hasznosulásának, milyenek a települési kapcsolatok, a kohézió.

Jelentős szerepet vállaltunk a Hungarikumok programban, mind a törvény-előkészítő munkában, mind a mintaprojektek kidolgozásában és megvalósításában. A munka eredményét, illetve a program szellemiségét és történetét Imre Károly *Hungarikumok, helyi értékek* című kiadványban összegezte. 2008. november 6-án a kecskeméti kistérségben kezdődött el az a tájékoztató előadásorozat, amely a Bács-Kiskun megyében megtalálható értékek feltárását, bemutatását célozta meg a megye

119 településén 10 kistérségben. A kistérségi találkozók egyik fontos tapasztalata, hogy szinte mindig világgá vált, egy-egy településen sokkal több a figyelemre méltó, rögzítésre és bemutatásra érdemes érték, mint amit a helyi közösségek, vagy a polgárok annak vélnek. A kiskőrösi kiváló minőségű, természetes alapú gyümölcsle, a soltvadkert bor, a félegyházi és jánoshalmi méz, a kitűnő izsáki sajt, a szentkirályi ásványvíz vagy a bajai halászlé mellett, helyi népművészek, kismesterek tudása: kályhaépítő-kőműves, kovács, cukrász, savanyúságkészítő, vagy éppen kiváló házi tésztát, befőttet, egytálételt, süteményt előállító háziasszony ismeretei, tudása helyi szinten éppoly fontos érték lehet, mint országosan vagy nemzetközileg a tokaji bor, a Pick szalámi vagy a herendi porcelán, vagy éppen a Kodály-módszer. A felsorolt termékek közül bizonyosan néhány „igényt tarthat” akár a hungarikumok minősítésre is, ha megfelelő figyelem, szakszerű minősítési rendszer, intézmény és infrastruktúra, marketingtevékenység, helyi közösségi akarat és nem utolsósorban kormányzati, önkormányzati támogatás áll mellette. A megye természeti és épített környezete, tárgyi-szellemi kulturális öröksége olyan gazdag és színes, hogy igazából mi magunk, itt élő polgárok sem látjuk kellő differenciáltsággal, átfogóan és teljes körűen. Éppen ideje, hogy megkíséreljünk egységes rendszerbe foglalni, föltárni és bemutatni, hiszen ez a miénk, elődeink és mi magunk teremtettük, teremtjük.

Petőfi Sándor kollégánk a közösségi művelődés és információtechnológia összefüggésének keresésével „Egysített megyei közművelődési portálhálózat” címmel azt írta meg dolgozatában, hogyan valósítható meg közösségi, művelődési honlapok hálózata közös tartalomkezelő rendszer segítségével azon közművelődési intézmények számára is, amelyek sem erőforrással, sem erre irányuló szaktudással nem rendelkeznek. Aki e három kiadvány valamelyikét kezébe veszi, láthatja, hogy a közösségfejlesztés alapelvei, a partnerség, a bizalom, a részvétel, a helyi aktivitás, a mások tudásával való számolás nem csak verbálisan jelenik meg az intézet munkájában.

Ha csak ezeknek a programoknak szinergikusan egymásra építő és épülő hatását, illetve az e tekintetben előttünk álló feladatokat nézzük, egy komplett és komplex feladattal számolhat egy megyei közösségi, művelődési munkát segítő intézmény.

A feladatból kell kiindulnunk, véleményünk szerint ez adott (alaptörvény, CXL, kormányprogram), ehhez kell megfelelő infrastruktúrát rendelni. Meglátásunk szerint 5-8 fő maradéktalanul el tudja látni a törvényben előírt feladatokat, úgy, hogy megfelelő pályázati aktivitással jelentős bevételeket is tudjon realizálni. A legfontosabb a személyi állomány felkészültsége, elkötelezettsége, nyitottsága, kifinomult, adaptív munkaereje. Természetesen fontosak a megfelelő munkakörülmények, tisztességesen felszerelt környezet, eszközpark, és nem utolsósorban

költségvetés. Ehhez megyénként mintegy 50 milliós állami támogatás szükséges, ez 19 megyét illetve a fővárost is beleértve mindösszesen 1 milliárd Ft. A közösségi művelődés, a kultúra javaihoz való hozzáférés biztosítása alapvetően állami feladat, a megyei intézményrendszernek ebben van fontos központi közvetítő feladata. A jó közvetítő rendelkezik megfelelő kompetenciákkal, élvezi a felek bizalmát, kellően rugalmas, képes a helyzethez való alkalmazkodásra. Fontosnak tartjuk a szakma által kialakított minőségbiztosítási követelmények általánossá tételét a feladatellátó szervezeteknél.

Bár hangsúlyoztuk, hogy a megyei feladatellátást alapvetően a legtagabb értelemben vett vidékfejlesztésnek fogjuk fel, s a közművelődési szakma helyenként domináns rendezvény centrikus feladatellátási szemléletmódját nem tartjuk célravezetőnek, ez nem jelenti azt, hogy ezen a területen nincs dolgunk. Hisszük, hogy vannak kiváló kollégáink, akik a rendezvényszervezésben nagy tapasztalattal, speciális tudással rendelkeznek. Kitűnő példa a falunapokon, helyi ünnepeken, jeles napokon megszervezett színvonalas, értékekre orientált programok sora, és az ezeket támogató ún. tájoltatási programok. Helyi amatőr és félhivatásos előadókra alapozva mi is évek óta nagy sikerrel és haszonnal segítjük a településeket az NKA pályázati támogatásával. Ezzel az szeretném hangsúlyozni, hogy amit a fentiekben elmondtunk, nem jelenti azt, hogy a fürdővízzel együtt a gyereket is kiöntenénk. A jól bevált, közösségi közhíziót erősítő, helyi értékeket felmutató aktív cselekvési programokat, a jól működő szervezeti formákat, persze hogy támogatandónak gondoljuk, elfogadjuk a tűzijáték- és lagzilajcsi-kultúra helyénvalóságát is, csak azt gondoljuk, hogy ezt nem állami forrásból kell támogatni.

ÖSSZEZÉS A MEGYEI SZOLGÁLTATÁS ÁLTALÁNOS FELADATAIRÓL

Az emberi erőforrás szinonimájaként feladatunk megvalósításakor használhatjuk a társadalmi tőke kifejezést.

A társadalmi tőke négy legfontosabb összetevője Robert Putnam szerint:

- Szoros társadalmi háló
- Polgári részvétel, polgári szervezetek erőssége
- Helyi közösségi azonosságtudat, szolidaritás és egyenlőségtudat a többiekkel a távlati célok érdekében, a lemaradók segítése
- Bizalom, kölcsönösség és társas támogatás.

A közművelődési feladatellátásnak a maga sajátos eszközrendszerével ennek segítségét kell célul kitűznie ahhoz, hogy társadalmi hasznosságát környezete számára egyértelműen bizonyítsa.